

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum sit vnus tantum Deus. art. 3. & 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Angelorum simpliciter, fuisse tamen supremum eorum, qui præerant terrestri ordini, quibusque à Deo commissa erat terræ custodia, honorémque illum non ferentem per elationem corruisse. Iuxta opinionem verò Gregorij, & cõmunem, ac veram, vt in materia de Angelis ostendemus, quidam respondent, nullum esse incommodum, quòd supremum suorum sit in inferno, in Angelo damnato. Alij dicunt, licet apud inferos sit, Angelos tamen beatos eo non vti vt mensura suarum durationum, sed eius loco vti supremo inter Angelos remanentes. Capreolus & Siluester recurrunt ad dona supernaturalia, dicuntque supremum beatorum Angelorum habere primum æuum: quoniam licet excedatur à Luciferò perfectione naturali, multò tamen magis excedit eum donis supernaturalibus. Verum hac ratione primum æuum collocandum esset potius in anima Christi. Præterea hoc loco fermo est de æuo, vt duratio est rei naturalis præcisè: quare sequenda est potius altera ex duabus prioribus solutionibus.

QUESTIO XI.

De vnitare Dei.

ARTICVLVS I. & II.

Virum vnum addat aliquid supra ens, & an vnum, & multa opponantur.

ACTENS demonstratum est Deum esse, dictumque est de simplicitate, perfectione, bonitate, ac infinitate diuinæ essentia, atque de alijs, quæ cum his coniuncta sunt, aut ad existentiam Dei (cuius consideratio, in Deo potissimum, cum consideratione essentia est coniuncta) pertinent. Modò verò disputationem de vnitare diuinæ essentia aggreditur. De quibus autem his duobus prioribus articulis quarit D. Thomas, copiosè à nobis dictum est ad prædicamentum quantitatis, & 4. Metaphysicæ, dum de passionibus entis fermo erat.

ARTICVLVS III. & IV.

Virum sit vnus tantum Deus.

Deus vnus vnus est.

ONCLUSIO affirmat, estque apertissimè de fide. Deuteronomij 6. *Audi Israel, Dominus Deus vnus Deus vnus est.* & c. 32. *Videte quòd ego sum solus, & non sit alius Deus præter me.* Isaia 45. *Ego Deus, & non est alius.* 1. ad Corint. 8. *Nullus est Deus, nisi vnus.* Et, *Nobis vnus est Deus.* In Symbolo Concilij Niceni: *Credo in vnum Deum.* Mitto plura alia testimonia. De contrario errore Manichæi, lege Augustinum de hæresibus 46. Latè eundè errorem impugnat in eodè 6. tomo varijs in locis. Lege etiam Epiphanium de hæresibus contra hæresim 66. & Castrum aduersus hæreses, verbo, *Deus, hæresi 1.*

Iisdem rationibus, quibus q. 2. a. 3. demonstrauimus Deum esse, potissimum verò 2. & 4. iunctis ijs, quæ post quartam rationè ibidem subieciimus, satis quoque, ni fallor, apertè ostendimus, vnum tantum esse Deum, qui totum hunc mūdum corporeum de nihilo condidit, quique eadè potentia infinitos alios potuerit producere. Mirabilisque ordo totius vniuersi, atque accommodatissima dispositio etiam minutissimarum quaruncumque partium illius ad suos fines: quæ res ibidem ex parte explicatæ sunt, apertè

Molina in D. Thom.

A testantur vnum tantum esse primum principium totius vniuersi, à quo omnia sint, regantur, & gubernentur. Quare cum vnus tantum satis sit, vnumque tantum testentur ea, quæ facta sunt, per quæ in cognitionem Dei deuenimus: eique, qui plures Deos affirmaret, onus id probandi incumberet (quippe cum neque vnus, nedum multi, sine efficacitatione admittendus sit) nihilque reperire posset, vnde verò probabile argumentum ad id contuincendum posset efficere, & insuper experiamur naturam ipsam rerum, per quam in cognitionem Dei deuenimus, superfluum abhorre: sit vt vnus tantum Deus sit asserendus. Atque huic rationi, quod vnus satis sit, Aristoteles innixus asseruit 8. Physicorum, vnum tantum esse Deum. Aliam quoque adiecit 12. Metaphysicæ, videlicet, quod monarchia potior est principatus, quâ vbi plures sunt domini: quare cum Deus sufficientissimus sit, non solum huic vniuerso moderando, sed etiam infinitis alijs si essent, neque potissimum tribuendum sit, quod melius est: sit, vt monarchia sit, vnicuique omnium rerum, etiam possibilem, dominus, ac proinde sit, vt vnus tantum Deus sit.

Monarchia potior est principatus, quâ vbi plures sunt domini.

C Possumus idem confirmare primò, quoniam si essent plures numero Dij, vel essent vnum, specie, vel genere, vel vnitare analogica: nihil horum esse potest: ergo vnus tantum est numero Deus. Maior ex eo est manifesta, quoniam vocabulum, *Deus*, aliquid vnum debet primò significare, quod commune esset pluribus Dijs. A casu enim, vt vocant, imponi potest vocabulum, *Deus*, ad significandum vnicuique Deum verum, & lapides, aut ligna. Minor probatur, quoniam si essent vnum specie, aut genere, in vnoquoque daretur compositio ex genere & differentia, aut ex specie & differentia indiuiduante: vnde sequeretur, in vnoquoque esse compositionem ex multis, quorum vnum se haberet vt potentia ad alterum, quo contraheretur ad esse huius Dei: quare Deus neque esset simplex omnino, neque actus purus, quorum opposita quæst. 1. demonstrata sunt. Item id, quo vnus ab alio differret, non esset in alio: atque cum id esse deberet perfectio simpliciter: quoniam quod internum est huic Deo, quâ hic Deus est, perfectio simpliciter esse debet: profectò aliqua perfectio simpliciter deesse vnicuique illorum Deorum, atque adeò neuter esset omnino perfectus. Quòd si quis responderet, id, quod in vno est formaliter, esse in alio eminenter: tunc cum id, quod eminenter continet aliud, sit perfectius illo, idque quod in alio eminenter continetur, esse nequeat perfectio simpliciter, in illis Dijs essent perfectiones non simpliciter, mutuoque Dij illi se excederent perfectione, quæ absurdissima sunt. Præterea, si Dij illi in aliquo conuenirent, & in alio differrent, aliquid esset in Deo, quod minus perfectum esset, quàm ipse Deus: nempe id, in quo vterque Deus conueniret, aut in quo differret ab alio: cum vtrumque esset perfectio, & Deus vtrumque includeret: vnum verò eorum esset extra essentiam alterius. Si verò essent vnum vnitare analogica, tunc cum ea, quæ solum sunt vnum vnitare analogica, aut etiam generica, non sint æqualis perfectionis, vnus Deus esset perfectior alio, ac proinde ille tantum esset Deus: quandoquidem nomine Dei, perfectissimum inter omnia entia intelligimus.

Confirmatur primò.

Secundò.

Secundò possumus idem confirmare, quoniam si essent plures Dij, aut vnus intelligeret alium, aut non. Si non intelligeret: ergo esset imperfectus cognitione, ac proinde non esset Deus. Si intelligeret,

geret, vel ergo per suam essentiam, vel per speciem alterius superadditam suae essentiae, vel per essentiam alterius, quae cum intellectu huius coniuncta, haberet rationem speciei intelligibilis. Si des primum: ergo in sua essentia contineret eminenter essentiam alterius Dei, illaque alius esset imperfectior, ac proinde non esset Deus. Si des per speciem superadditam: ergo daretur in eo compositio, & insuper non esset actus purus: eod quod species se habeat ad eum, in quo est, quique per eam intelligit, ut actus ad potentiam. Denique si des cum intelligere per speciem, siue per essentiam alterius, quae subeat vicem speciei intelligibilis, utique actus intelligendi necessarius esset, tum res distincta à Deo intelligente, tum effecta ab specie, aut ab essentia alterius Dei, ac proinde in Deo ita intelligente daretur accidens, & compositio, neque esset actus purus, neque immutabilis omnino: quae omnia absurdissima sunt: fit ergo ut vnus tantum sit Deus.

Tertio. Tertio possumus idem corroborare, quoniam quando natura aliqua sub se habet plura indiuidua, non repugnat multiplicari sub ea indiuidua in infinitum, ut patet percurrenti singulas naturas, sub quibus dari possunt plura indiuidua: qua ratione enim esse possunt sub illo duo, eadem possunt esse tria, & ita in infinitum. Si ergo possunt dari plures Dij sub aliqua vna natura, poterunt dari plures alij in infinitum: cum ergo actu sint omnes Dij, qui esse possunt, eod quod de ratione Dei sit, ut habeat esse à se, & sit ens omnino necessarium esse, imò existentia sit prorsus ipsius essentia, ut q. 3. artic. 4. ostensum est: fit, ut si quis dicat esse plures Deos, fateri etiam teneatur, esse actu infinitos, quo nihil ineptius dici possit.

Vnum tantum esse Deum asseruerunt Plato in Timaeo, Aristoteles 8. Physicorum, & 12. Metaphysicæ. Seneca libro 4. de beneficiis, cap. 7. & 8. Tullius de natura Deorum & vniuersitate, Mercurius Trismegistus in Aesclepio & Pymandro, caterique qui philosophorum nomine digni fuerunt. Videntur etiam sunt Damascenus in libro 1. fidei orthodoxæ cap. 5. Anselmus in Monolog. in principio. Lactantius libro de falsa religione capite 4. & 5. & Tertullianus in Apologetico cap. 10. 11. & 12. vbi ostendit eos omnes, quos antiqui, ut Deos colebant, homines fuisse.

Deus est maximè vnus. Cum verò Deus cum infinita atque illuminata perfectione coniunctam habeat summam simplicitatem: fit, ut non solum sit vnus, sed etiam sit maximè vnus, atque hoc est quod Diuus Thomas docet articulo 4.

QVÆSTIO XII.

Quomodo Deus à nobis cognoscatur.

EXPLICATIS hucusque quæ ad notitiam diuinæ substantiæ illiusque vnitatem, explananda videbantur: antequam de potentiis illius, adtribusque ad intra potentiarum diuinarum differat D. Thomas, hac quaestione quouisque Deus à nobis cognoscatur, disputat: sequente verò de nominibus Dei agit. Cum enim voces notionum sint signa, utique ut vnumquodque concipitur, ita vocibus, & scriptis significatur. Aliqui volunt institutum D. Thomæ his duabus quaestionibus fuisse, ostendere Deum incomprehensibilem esse & ineffabilem à rebus creatis. Eligito quod magis placuerit.

ARTICVLVS I.

Virum aliquis intellectus creatus possit Deum videre per essentiam.

DISPUTATIO I.

DVOBVS modis intelligi potest ab intellectu aliquo videri Deum per essentiam. Vno, per essentiam, substantiamve diuinam, tanquam per rationem videndi, ita ut non videatur Deus per aliquam speciem intelligibilem, quæ Dei naturam representet, sed per essentiam suam cum intellectu videntis, concurrentem loco speciei intelligibilis. Altero verò, per essentiam tanquam per obiectum primum, & rem immediatè, atque in se ipsa vitam, ita ut non per speculum creaturarum, & in enigmate conspiciatur, quemadmodum conspicitur in hac vita, iuxta illud 1. ad Corint. 13. *Videmus nunc per speculum & in enigmate.* Et ad Romanos 1. *Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur:* sed ita, ut in se ipsa immediatè, sicut in se ipsa est, directè & clare intuitu attingatur, ac videatur. In primo sensu difficultas hæc discutitur articulo sequenti in secundo verò proponitur hoc loco disputanda.

Cum verò cognitio, quam per res creatas de Deo habemus in hac vita, sit valde enigmatica, admodumque imperfecta, neque per illam attingere valeamus prædicata realia, quæ sunt in Deo, quoad id quod est, proprium Dei, ut q. 2. ad finem articuli tertij ostensum est, idque propter quod res create infinito intervallo à perfectione suæ causæ distant, fit, ut cognitione, quam de Deo, & attributis diuinis per res creatas in hac vita comparamus, potius cognoscamus quòd sint, quam quid sint. Quæ de causâ D. Thomas locis in hoc articulo à Caietano citatis, & 1. 2. q. 3. art. 8. visionem per essentiam, qua in patria iuxta dictum Ioannis, *videbimus Deum sicuti est,* appellat cognitionem quidditativam: eam verò, quam in hac vita habemus per res creatas, appellat cognitionem an est: quoniam licet per eam cognoscamus Deum esse, & attributa diuina esse, non tamen cognoscimus, quid sint in particulari.

Fuit error Armenorum (quem suppressis illius authoribus hoc loco refert D. Thomas) asserentium nullum intellectum creatum euehi posse ad intuitum diuinæ essentiae, ut in se ipsa est: qua de causâ dicebant, à Beatis non videri diuinam essentiam, sed quemdam illius fulgorem & claritatem, atque in huius fulgoris visione dicebāt, positam esse nostram beatitudinem. Eundem errorem secutus est Petrus Abailardus, & quidā Alnardus Brixienis, & postea Almaricus, qui omnes conueniebant, Deum à beatis non videri, ut in se ipso est, sed in re aliqua creata tanquam in obiecto cognito. Lege, si placet, Alfonso à Castro aduersus hæreses, verbo *beatitudo*, hæresi 1. & quod ad Almaricum attinet, Turrecrematam 4. lib. summæ cap. 35. Eiusdem erroris meminit D. Gregorius 18. Moral. cap. vltimo, eumque impugnat.

Suaderi verò potest hic error ex illo 1. ad Timotheum 1. *Regi seculorum immortalis & inuisibilis.* & c. *simonius 6. Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed neque videre potest.* Item ex illo Ioannis 1. & 1. Ioannis 1. *Deum nemo vidit vnquam.* Item ex illo Exodi 33. *Videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.*

Aduer

Videri Deum per essentiam quid.

Cognitio quæ in hac vita de Deo comparamus, euehi non potest, & non quid est, à Diuo Thoma appellatur.

Armenorum, quoruñdam aliorum error.

Suaderi te- 6. Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed neque videre potest. Item ex illo Ioannis 1. & 1. Ioannis 1. Deum nemo vidit vnquam. Item ex illo Exodi 33. Videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.